

Norrköpingskvartetten i musik med värmländsk anknytning

Det var med stor förväntan jag fick den här cd:n i min hand. Norrköpingskvartetten var något, som undgått mig i mitt liv. Gruppen hade en historia sedan 1934 och upphörde som kvartett först 1975, en imponerande karriär. Och under hela denna tid var cellisten Tore Kyndel den sammanhållande länken, medan övriga medlemmar växlade.

Norrköpingskvartetten hade sin huvudsakliga gärning i Norrköpings symfoniorkester och kom nog att hamna i skuggan av mer namnkunniga grupper, som broder Ottos Kyndelkvartett, Fresk-kvartetten eller Frydén-kvartetten. Inspelningen gjordes av Sveriges Radio 1977, då karriären egentligen var över, men det är en fin och balanserad inspelning, trots att inspelningstekniken har utvecklats sedan dess.

Cd:n innehåller musik av en person som de flesta kanske inte alls förknippar med musik och en annan, vars namn tyvärr är ganska okänt. Som värmlänning har jag faktiskt ganska god ordning på båda två; mer om detta senare.

Erik Gustaf Geijer tänker vi oss nog som författare till "Odalbonden" eller "Vikingen" eller möjligen som historiker och ledande kulturperson. Men kompositör? Och Andreas Randel är kanske ännu mer okänd, trots att han var en framstående violinist och kompositör och under många år konsertmästare i Hovkapellet. Geijer föddes 1783 i värmländska Ransäter i en välbärgad familj med stark kulturell prägel. Musik och litteratur hörde till det dagliga livet på bruksorten och man hade god kontakt med samtidens musik. Geijer gjorde en akademisk karriär i Uppsala, blev professor i historia, känd som författare, ledare inom göticismen och dessutom politiker. Hans Stråkkvartett nr 2 i D-dur (1822) visar att han också var en högst kompetent kompositör med rötterna i den wienklassiska traditionen och den samtida svenska musiken, t.ex. Wikmanson, Kraus m.fl. Däremot hörs inga återklanger från Beethoven. Min gissning är att kvartetterna efter op. 18 var alltför komplicerade och de senare från op. 95 och framåt måste ha skurit i öronen på samtiden. Men Geijers kvartett har mycket av Haydn och Mozart i melodi och karaktär och är verkligen charmig.

Andreas Randel hade en helt annan bakgrund, en riktig framgångs-saga. Han föddes 1806 i Blekinge i mycket enkla förhållanden men visade tidigt musikaliska anlag, som upptäcktes av rätt personer. Det ledde hela vägen till ett kungligt stöd, som gav honom möjligheten att studera violin och komposition i Paris. Vid återkomsten till Sverige fick han tjänst på operan som violinist, snart som konsertmästare och senare som violinprofessor vid Musikaliska Akademin. Han gick bort tidigt, vid 58 års ålder, men efterlämnade en mängd kompositioner, både instrumentalmusik och dramatiska verk. Hans kvartett får sägas vara mer självständig än Geijers. Den musikaliska påverkan kanske snarare kommer från studierna i Paris och framför allt från operarepertoaren. Kvartetten är virtuös, omväxlande och underhållande.

Det är naturligtvis förmätet att sitta efter snart 200 år och komma med kritik av verken. Men Geijers kvartett lider nog av motiv och teman, som stretar emot varandra och Randels musik kanske dras med sekvenser, som håller på alltför länge. Men, som sagt, det är sentida förmättna synpunkter. Tänk på att Sverige var ett litet land, långt ute

i periferin av Europas kulturella liv, ett land, nyss uppstiget i ett relativt välstånd. Och ge mig en historieprofessor med samma fantastiska bredd i alla kulturella avseenden som Geijer!

Eller en liten fattig gosse, som av egen talang och med rätt stöd blir en framstående central kraft i landets musikaliska utveckling!

Skivbolaget, Sterling Records, är värt en stor eloge för sin insats, inte bara med denna CD utan med hela sin ambitiösa utgivning. Jag uppmanar läsaren att söka på nätet och läsa den intressanta presentationen av bolagets policy. Enkelt uttryckt, man satsar på musik, som riskerar att tappas bort i jämförelsen med de stora namnen och man gör guldfynd! Läs och ta del av deras utgivning!

Presentationen på cd:n av verk och utövare, av Dag Kyndel, Tore Kyndels son, är välskriven och intressant. Vi får den nödvändiga bakgrunden till inspelningen.

Tillbaka till min inledning: Hur kan jag som värmlänning ha lärt känna Geijer och Randel? Jo, Geijer har alltid varit bekant, både som författare och kompositör, framför allt hans sånger, och Ransäter är ännu ett kulturcentrum i Klarälvdalen, med en välrenommerad folkhögskola och årliga folkmusikfestivaler. Varje år framförs folkklustspelet "Värmlänningarna" i Ransäter och vem har arrangerat och delvis komponerat musiken? Svar: Andreas Randel. Och till sist, för att knyta ihop det hela; Vem var författaren bakom "Värmlänningarna"? En man, som hette F.A. Dahlgren, en värmlänning, som skrev under pseudonymen "Fredrik på Ransätt".

KJELL NILSSON

**NORRKÖPINGSKVARTETTEN SPELAR MUSIK AV
ERIK GUSTAF GEIJER OCH ANDREAS RANDEL
STERLING RECORDS CDA 1829-2**